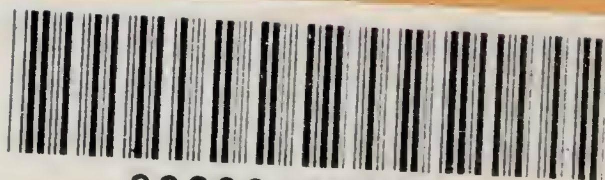
HEIKEL, V.

Hvad felas vårt uppfostringssystem?

1894.

22900417761

Hvad felas vårt Uppfostringssystem?

Ett uttalande

af

Viktor Heikel.

1894

Hvad felas vårt uppfostringssystem?*)

„Wie? Gymnasium nennen die jetzigen Menschen die Stätte,
Wo die Jugend versitzt, ach, wo der Körper verdirbt;
Den Ort, wo er wurde geübt, bezeichnet der Name.
Bei den Hellenen war That, aber wir reden davon!

Konung Ludvig I af Bayern.

Då dessa tider inom pedagogiska kretsar röster låtit höra sig, som uttalat den åsikten, att den nyligen anbefalda 3:dje gymnastiktimmen i

*) Denna uppsats är en omarbetning af ett föredrag i Pedag. Centralföreningen d. 1 dec., hvilket utgjorde ett inledande referat till diskussionen om „läroplanens förändring med anledning af de nu tillkomna gymnastiktimmarna". *V. H.*

veckan vid goss-skolorna skall ställas utom ramen för de vanliga skoltimmarna, så att intet läsämne må behöfva gifva bort en (säger en enda) timme på hvar klass och att alt må kunna blifva vid det gamla, så torde det ej vara ur vägen att se till, hvilka åsikter finska folkets representanter uttalat om vårt skolväsendes och vår uppfostrans brister och hvad de åsyftade med att petitionera om en bättre ställning för gymnastiken i skolorna.

Detta se vi af förhandlingarna vid 1885 och 1888 års landtdagar. Vid den förra af dessa väkte geheimerådet Collan en petition om en läkares tillsättande i skolöfverstyrelsen, motiverande detta förslag därmed, att det uppväxande slägtet försvagas, att hos skolungdomen ofta förekommer blodbrist, öfverretning af nervsystemet, närsynthet, ryggradskrökningar m. m. Allm. Besvärsutskottet talade om „det af allas erfarenhet bekräftade faktum, att hälsotillstånnet bland landets skolungdom ingalunda är det bästa“. I brist på statistik från eget land åberopades sådan från Sverge, utvisande att blott 55 % af goss-skolornas elever äro friska (12,7 % ha bleksot, 13 %

svår hufvudvärk, 6,2 % stark näsblod o. s. v.) Gymnastiken erkändes vara ett ovärderligt medel att motvärka den intellektuela öfveransträngningen, men *kan ej ensam upphäfva alla skadliga inflytelser* (i Sverige har man ju länge haft daglig gymnastik $^1/_2$ timme = 3 tr. i veckan). Utskottet hoppades därför, att regeringen utan ständerpetition skulle tillsätta skolläkare vid alla skolor. Tre skolmän och en läkare i utskottet yrkade på petition härom.

Vid samma landtdag väkte här V. Armfelt petition om en förbättrad ställning för gymnastiken i skolorna. Allm. Besvärsutskottet framhöll såsom motiv för den föreslagna förändringen „*den i hela den civiliserade världen kända och erkända öfveransträngningen i skolorna*“, hvilken måste bli så mycket kännbarare hos oss då vi hafva så många språk att läsa. Ehuru utskottet framhöll gymnastiken såsom motvikt härtill, önskade det „*ingalunda en gymnastiktimme till, om denna timme toges från fristunderna och obligatoriskt skulle fogas till skoltiden*“. (Detta borde vissa pedagoger väl besinna). Utskottets förslag till petition om gymnastiklärarebildningens höjande

gillades af alla stånd, men föll på grund af formella skiljaktigheter och böndernas fruktan för kostnaderna.

Vid 1888 års landtdag förnyade hr Armfelt sin petition och dessutom inlämnades en i samma syfte af den erfarne pedagogen, rektor Geitlin, hvilken framhöll att „gymnastiken bör utgöra en motvikt mot den *ensidiga psykiska ansträngning landets ungdom onekligen är underkastad under nu varande förhållanden*".Allm. Besvärsutskottet framhöll gymnastikens „*genomgripande betydelse*", och nödvändigheten att ställa större fordringar på gymnastiklärarne i olika skolor, „såvida man afser att af gymnastiken i vårt land göra en disciplin, som allmänt intager *det hedrade rum, som höfves en hufvudfaktor vid all sund utveckling*". Dessa ord betonades särskildt af flere talare i prästa- och bondeståndet, hvarjämte framhölls, att den nu diskuterade petitionen „*åsyftar aflägsnandet af ett länge öfverklagadt ondt*", att gymnastiken är det värksammaste medlet mot ungdomens „farligaste fiende" och egnad att förjaga dessa „bleka, lefnadströtta fysionomier", som nu äro så vanliga bland skolungdomen, att denna fråga „är en nationalfråga"

samt att *petitionen åsyftar, att den fysiska uppfostran i en snar framtid erkännes i sin mån vara af lika vikt som den intellektuela* och att *uppfostringssystemet baseras på en helt annan princip än hittils.*" (Prof. J. Pippingskiöld). Ständerna petitionerade om bildningsanstalter samt om höjda kompetensfordringar och löner för gymnastiklärarene. Det är svaret på denna petition som nu kommit i de N. Förordningarna af d. 13/9 94, däri ej blott de begärda förändringarna anbefallas till utförande, utan ock införandet af en 3:dje gymnastiktimme i goss-skolorna (liksom i flickskolorna redan 1873) påbjudes.

Man skall sannerligen vara blind för att ej se, att ständerna med sin petition ej åsyftat blott en obetydlig förbättring utan början till en genomgripande omskapning af hela vårt uppfostringssystem och den princip som hittils rådt i detsamma. Vi skola därför litet närmare skärskåda denna falska princip, som är mycket gammal och utbredd ej blott hos oss och i öfriga nordiska länder utan ock på Europas kontinent.

Hvilken är nu denna princip, som

våra lagstiftare velat få undanröjd, som klarsynta män redan under förflutna århundraden påpekat, och emot hvilken isynnerhet i vårt sekel både af läkare, skolmän och lagstiftande församlingar höjts alt talrikare protester med för hvarje år växande styrka? Denna princip kan uttryckas genom följande satser: a) själens bildning är det enda nödvändiga; b) den består blott i teoretisk förståndsodling och minneskunskap, och c) den kan ernås utan att kroppen öfvas och vårdas. Denna princip förbiser ej blott bildningens hjärtpunkt, karaktärens daning, utan ock den ytterst viktiga fysiologiska sanningen, att endast en människa med sund hjärna kan tänka klart och arbeta uthålligt, samt att hjärnan kan vara sund endast på det vilkor, att den öfvas ej blott i inåtgående (förnimmande och tänkande) värksamhet, utan ock i utåtriktade handlingar, främst i att mångsidigt behärska sina egna kroppsmuskler och de af dessa utförda rörelserna och ställningarna. Den banbrytande franske fysiologen Claude Bernard framhöll redan på 1860 talet, huru i djurriket nervsystemets utveckling står i det innerligaste samband med

musklernas. „Man kan icke tänka sig ben och nerver utan ett muskelsystem.“ Han påpekade ock af huru ofantlig vikt musklerna äro för hjärnans och hela organismens utveckling. De frivilliga musklerna utgöra öfver hälften i vikt, och rörelseapparaten 95 proc. i volym af en välutvecklad människokropp. Och det är förnämligast i musklerna, som den kemiska ämnesomsättningen (den värmebildande syrsättningen) och näringssafternas slutliga beredning försiggår. „Denna enda iakttagelse visar oss den ofantliga betydelsen af gymnastiken, ty genom den förändras blodets sammansättning, hvilket i sin tur återvärkar på hela organismen“, utbrister den nämnda, geniale fransmannen. Allmänt kändt är, att andningen, blodomloppet, matsmältningen, hudvärksamheten och sömnen förbättras genom kroppsöfningar. Af stor betydelse för intelligensen och moralen är också det sakförhållande, att de arbetande musklerna i sig upptaga en stor del af blodmassan, och sålunda afleda densamma från hjärnan och underlifvets organer, i hvilka den altför mycket hopar sig under stillasittande tankearbete, till men för detta och för fantasins ren-

het. Men musklernas fulla utveckling genom flitig öfning bör ske i ungdomsåren, om ej fara skall uppstå att hjärnan och andra viktiga organ skola lida brist på ordentligt beredda näringssafter och på nödigt mått af värme, eller störas i sin värksamhet af otillbörlig blodfullhet.

Hvarje uppfostrare bör därför med eldskrift hafva i sitt minne och sinne inristad den fysiska uppfostrans stora grundsanning. att *en i ungdomen väl uppöfvad muskulatur är en ovärdelig skatt, en hela lifvet flödande källa af hälsa, intellektuel och moralisk kraft samt af ett oförvissneligt lefnadsmod och gladt lynne.*

Detta viktiga sakförhållande insågo redan Sokrates och Plato. Den senare skref nämligen i sitt arbete „Staten“: „Musiken (öfvandet af vetenskap och konst) afser ej ensamt själens odling och gymnastiken ej ensamt kroppens, utan bägge förnämligast själens.“ Och Sokrates sade: „Vid alt hvad människan företager sig, behöfver hon kroppens tjänst, och skall denne kunna göra sin tjänst ordentligt, måste han vara duktigt öfvad, t. o. m. där, hvarest du tror

honom minst behöfvas, vid tänkandet. Är det icke allmänt bekant, att äfven däri många komma till korta på grund af sin kropps dåliga beskaffenhet? Minnessvaghet, modlöshet, dåligt lynne, svårmod ända till fullkomligt vansinne bemäktiga sig dem, *och alt deras vetande hjälper dem till intet*". Så långt Sokrates för 2,300 år sedan. Skulle man ej tro dessa ord vara skrifna i våra dagar, oss till varning? Och huru besannas de ej i vår tids Europa, där i våra skolors mönsterland, Tyskland, självmord och vansinne förekomma alt oftare bland skolungdomen, af hvilken 88 % är oduglig till militärtjänst, för att ej tala om det allmänna missmodet, som yttrar sig i samhällsfientlighet och sönderslitandet af alla moralens bud!

Vi se således, att den ofvannämda falska uppfostringsprincipen redan i forntiden hade sina anhängare och skördade sina offer, om ock blott undantagsvis, t. o. m. i själfva Hellas, där man dock så allmänt och djupt var genomträngd af insikten om nödvändigheten af kroppens och själens jämsidiga, harmoniska öfning, att man lät gossarna minst halfva dagen sysselsätta sig med kropps-

öfningar. Och de sålunda uppfostrade männen frambragte dessa odödliga mästervärk i literatur och konst, ur hvilka ett svalkande lugn, en genomskinlig tankeklarhet och en evig ungdomsglädje stråla oss till möte, så himmelsvidt skilda ifrån vår tids, om lifsleda och pessimism vittnande, bizarra literatur- och konstskapelser, framkläckta af utpinade och halfnärda hjärnor i första eller andra led.

Hvar och en, som läst pedagogikens historia, vet huru denna förderfliga princip kom till fullständig seger i medeltidens klosterskolor, i hvilka kroppsöfningar rent at voro förbjudna, och huru det onda efter reformationen i de protestantiska länderna förökades genom att grekiska och hebreiska infördes i skolorna (under det jesuiterna voro kloka nog att praktiskt tillegna sig humanisternas lärdomar om kroppsöfningarnas betydelse). Vi veta, huru dessa klosterskolor, med sitt mål att bilda präster, ej människor och medborgare, i vårt århundrade småningom ombildats till de nuvarande lyceerna eller gymnasierna, som åter ha till mål att dana studenter eller ämbetsmannakandidater. Men huru-

dan har denna ombildning varit? Visserligen har man nödd och tvungen infört två timmar gymnastik i veckan, men den gamla principen har i hufvudsak bibehållits och därtill gjorts än sämre genom införandet under de sista årtiondena af en metod, som håller eleverna i en pinsam, andningen hämmande själsspänning under skoltimmarna, samt af mycket längre kurser och ett brokigt mångläseri, så att eleverna nu få sitta i skolan och vid hemlexorna 50, 60 ja 80 timmar i veckan, äfven de väl begåfvade ej sällan 14, 15 timmar om dagen, jagande med värkande hufvud ifrån det ena ämnet till det andra utan ro att värmas af eller fördjupa sig i något enda af dem — ett outhärdligt arbete äfven för en fullvuxen, lika fördärfligt för kroppen som för intelligensen och karaktären.

„Undervisningen, sålunda ställd," säger en svensk skolrektor, „fördärfvar ynglingen till kropp, och själ, och hvarje samvetsgrann lärare kan ej annat än med fasa tänka på följderna". De bästa förmågor, som kunde blifva sitt lands stolthet, och hvilka hafva de bestämdaste anlag för några vissa ämnen, tvingas i

skolans allt nivellerande krossvärk att egna sin mesta tid åt ämnen, som ej ligga för deras håg, och så lyckas man vingklippa entusiasmen, i förtid utmatta arbetsförmågan och af den högt begåfvade ädle ynglingen skapa en medelmåtta i bästa fall, eller ock en af dessa blaserade unga gubbar, som ej värmas af något, men kritisera och förakta allt, hållande intet heligt, lika oförmögna att behärska sina lustar som sina muskler, med ett ord kroppsligt och andligt enerverade, idkande brödstudier vid universitetet, lycksökeri på embetsmannabanan.

Men det är ingalunda skolan ensam som är skulden till detta bedröfliga förhållande, ty denna dogm om den ensidiga förståndsodlingens och mångläseriets allena saliggörande (bildande) värkan har bemäktigat sig ej blott läxgifvande pedagoger samt kurser och läroböcker bestämmande skolmyndigheter, utan ock den stora allmänheten, specielt hemmen. I huru många af dessa sistnämda lägger man ej en uteslutande vikt vid att barnen skola få höga vitsord i skolan och uppmanar de bleka varelserna att med värkande hufvuden läsa sina läxor till sent på kvällen,

i stället för att uppmana dem till kroppsrörelse i friska luften, till bad och tvättningar, till hvila efter måltiderna och till tidigt gående till sängs? Man ser ej efter, att de äta ordentligt förr än de gå på morgonen i skolan, att de ha väl ventilerade läs- och sofrum, god belysning och kroppsställning vid läsandet o. s. v. Man låter dem roa sig med förslappande nöjen (teater- och andra aftontillställningar med nattvak, romanläsning, snaskande emellan måltiderna af bakelser och sötsaker o. s. v.). Och när de blifva så svaga, att de känna sig trötta af en gymnastiklektion, begär man läkarcintyg för att få befrielse från gymnastiken, under det man låter dem fortsätta med alla skolans läroämnen och kanske taga extra språk- eller musiklektioner! Om läkaren är nog „grym“ att säga, att sådana barn, som ej orka gymnastisera, alldeles icke borde få gå i skolan och att det är föräldrarnas skyldighet att hålla dem hemma ett halft eller helt år, för att låta dem samla kroppskrafter till fortsatta studier, så tycka de det är „fasligt“, ty de ha nu engång den föreställningen, att själens bildning är oberoende af kroppens och att

man kan stoppa kunskaper i en människosjäl såsom man stoppar slantar i en påse.

Och hvad blir följden af denna förvända kombinerade skol- och hemuppfostran med sitt idkeliga, blodomloppet hämmande stillasittande öfver boken, sitt ständiga läx- och examens-läsande? Af läkare och lärda komiteer, af pedagoger, universitetslärare och lagstiftare i Europas kontinentala länder har det ofta framhållits, hurusom skolungdomen förlorar ej blott hälsa och glädtighet, utan ock förmågan att självständigt iakttaga och bedöma enkla förhållanden samt att klart återgifva det iakttagna, huru hos barnen, ju högre de komma i skolan, kinderna blekna, rörelserna bli långsamma och osäkra, hållningen slapp, blicken glanslös, sinnet nedstämdt, en bördig jordmån för pessimism, blaserthet och osedlighet, m. e. o. huru skolgången gör dem altmera odugliga för det praktiska lifvet samt fördärfvar själskrafterna o. s. v. Man har därför öfveralt yrkat på skolkursernas förminskning, hvarjämte man i stor skala genom föreningar m. m. på alt sätt sökt väcka ungdomens lust för kropps-

öfningar och bereda dem tillfälle därtill.

Mången lärare hos oss, som vant sig att dagligen se en alt annat än värkligen frisk ungdom och därför knappast har ett begrepp om hurudan en sådan ser ut, torde väl invända, att här ej existerar någon öfveransträngning, att vi ha så långa ferier, att vi ej ha så många arbetstimmar i skolan och ej så långa kurser, som i en del andra länder (i hvilka dock klagomålen äro högljuddast), att skolbarnen här i H:fors t. ex. ofta ses spatsera på „espis" m. m. d. Sant är också, att vi ej här hafva att framvisa en hemsk statistik, sådan som framdragits i andra länder, af det enkla skäl, att vår regering ej än tillsatt skolläkare, såsom medicinalstyrelsen redan 1867 föreslog och såsom 1885 års ständer hoppades. Men undertecknad är ej den ende far, skolman och universitetslärare (det har jag ofta hört af erfarne aktningsvärda personer), som under en lång följd af år med sorg och hjärtängslan iakttagit just de ofvannämda företeelserna, tecken på examensbacillens gräsliga härjningar bland vår ungdom, landets hopp. Därom vore mycket att säga, men

jag vill nu blott nämna, att en föreståndarinna för ett sjukhem nyligen berättade, att det mycket ofta inträffar, att skolflickor från landsorten hämtas hit öfveransträngda och bli obotligt vansinniga. Om det ock ej ofta går så långt med gossar hör man ju dock ständigt om sådane, som blifvit knäckta, och för en tid eller för hela lifvet försvagade och oförmögna till arbete „med full maskin". Huru länge skall detta upprepas?

Medan nu detta passerar hos oss, i våra grannländer och i skollandet per preference, Tyskland, huru står det till i England, hvars exempel så ofta åberopats af dem, som framhållit bristerna i vår tids uppfostran? Ja, där har man ej glömt den klassiska uppfostrans grundprincip om kroppens och själens harmoniska utveckling, man har ej slagit in på mångläseriets farliga stråt, utan insett, att skolan bör gifva lust för studier genom att grundligt införa sina elever i några få ämnen, man har där funnit, att folkskolor med halfdagsläsning, hvilkas elever den andra halfva dagen hafva kroppsarbete, lämna utmärkta resultat i läsväg, och att de högre skolornas elever kunna läsa med fördubblad ener-

gi och tankeklarhet, sedan de tumlat sig varma på lekplanen och fått hvila sig med korta mellantider. Därför och äfven af religiösa skäl låter man dem ej läsa läxor och skrifva ämnen på söndagen, därför ger man dem två halfva eller en hel dag ledigt i veckan till lekar och kroppsöfningar. Och i följd häraf är den engelska ungdomen strålande af hälsa, solbränd, muskel- och nervstark, snabb i uppfattning, praktiskt duglig och ren i seder — erbjudande en anblick, som gör ett oförgätligt intryck på den främling, som en gång fått skåda dem på lekplatsen röra sig med en hastighet och vighet, som påminner om fiskens i vattnet eller svalans i luften.

Det är till ett sådant sakernas tillstånd, som vår nya 3:dje gymnastiktimme i veckan och vårt nya gymnastiklärareinstitut syfta. Ty det kommer tämligen på ett ut, om gymnastiktimmarna i skolan äro 3 eller 2, ifall de äro den enda tid i veckan ungdomen använder till kroppsöfningar. Nej, de skola blott egnas till att undervisa i och ingjuta lust för sådana, men fem à tio gånger så lång tid i veckan måste

ungdomen få ledig för dessa öfningars bedrifvande.

Låt oss se, huru den svenska skolkomiten af 1885, efter att grundligt hafva studerat utländska komitéers betänkanden och anstält vidlyftiga undersökningar inom eget land, föreslog, att dagens och veckans timmar borde fördelas för skolungdom af olika åldrar. Den uppstälde följande minimifordringar för a) sömn, b) kroppsvård (på- och afklädning, bad och tvättning, måltider och hvila efter dem), och c) fritid (till kroppsöfningar, lekar och andra självfvalda sysselsättningar) samt följande d) högsta arbetstid per veckodag (med söndagen ledig), som den ansåg vara det yttersta man utan risk kan fordra af ungdomen:

Åldersår	Loftid i timmar.	Tid för kroppsvård.	Fritid för lekar m. m.	Arbetstid i hem o. skola, inberäknadt sång och gymnastik
7—9	11	4	6 à 5	2 à 5
10 - 13	11 à 10	4	4 à 3	6 à 7
14—15	$9^1/_2$ à 9	4	$2^1/_2$	8 à $8^1/_2$
16 18	9 à $8^1/_2$	4	$2^1/_2$	$8^1/_2$ à 9

Detta, som dock ej uppfyller engelska fordringar, vill för de öfversta skolklasserna (för att blott hålla oss till dem) säga allra högst 54 obligatoriska arbetstimmar i veckan (2 sång- och 3 gymnastiktimmar inberäknade, söndagen ledig), och under hvardagarna minst 15 timmar i veckan lediga till lekar, handarbeten m. m. utom de dagliga 4 timmarna till kroppsvård och 9 à 8½ timmar till sömn. Komiten framhåller såsom en utomordentlig vinst, en „ljuspunkt i barnalifvet", en ledig eftermiddag i veckan, och hvar och en, som från sin skoltid minnes med hvilken längtan man motsåg den lediga onsdagseftermiddagen, måste instämma däri. Om vi således antaga skolans arbetstimmar till 28 i veckan, och af dem 3 timmar egnade åt gymnastik och 2 åt sång eller ritning, så få vi 23 lästimmar i veckan och en läxläsningstid af 3 à 4 t:r dagligen eller högst 26 i veckan på de öfre klasserna.

Om man jämför dessa fordringar, hvilka Sveriges förnämsta fackmän ansett vara de högsta man utan risk kan ställa på de ungdomliga hjärnorna, med hvad vår skolungdom har att utstå, torde hvar och en,

som känner förhållandena, nödgas medgifva, att 1 à 2 timmars öfverarbete dagligen är ytterst vanligt och att 3 à 4 timmars ej är sällspordt på måltidshvilans och nattsömmens bekostnad, så att de ansträngda hjärnorna, som just skulle behöfva riklig sömn, ej få hvila ut, förr än de jagas fram till en ny dags mödor. Huru kortsynt det är af föräldrar och lärare att anse barnen ej vara öfveransträngda, om dessa blott ha tid att en timme dagligen röra sig ute eller deltaga i familjelifvet, inses också genast af den, som besinnar hvad de ofvanstående fordringarna värkligen innebära. Men huru många dagar är det ej, som äfven den begåfvade eleven ej ens har denna enda timme ledig, att ej tala om söndagen, som också ofta får sättas till för läxor och skrifningar! Den, som ej tror på öfveransträngning hos oss, må blott taga i betraktande de bleka, slappa, muskelsvaga och gubbaktigt böjda ungdomar, hvilka utgöra det vida öfvervägande flertalet bland dem, som anmäla sig till studentexamen! Och dock får man här ej skåda alla dem, som kroknat på vägen! Men detta onda *måste* engång taga en ända! Vårt lilla folk

har ej råd att så misshushålla med dem, som i framtiden här skola föra kulturen framåt och gå i spetsen för nationen Och nu då läroplanen måste ändras för de nytillkomna gymnastiktimmarnas skull, nu är det väl rätta tiden att vakna upp och icke nöja sig med att sätta en ny klut på ett gammalt kläde genom att jämt och nätt gifva rum åt de nya timmarna inom ramen af de vanliga skoltimmarna. Vida kraftigare och grundligare medel måste tillgripas.

Se här några förslag i den vägen:

a) Skolläkare tillsättas vid hvarje skola för att öfvervaka de hygieniska förhållandena, undersöka elevernas hälsotillstånd, upprätta statistik och meddela hemmen anvisningar och råd;

b) Studentexamen afskaffas, på det att skolorna må kunna arbeta i lugn på elevernas värkliga mognad till bildade människor och dugliga medborgare, men slippa att vara studentbagerier, i hvilka en massa minneskram skall inpluggas för att efter examen hastigt glömmas, och i hvilka eleverna skola dresseras till vissa färdigheter efter den ene eller andre examinatorns fordringar. I

i stället skulle hvarje akademisk lärare, till hvilkens föreläsningar en student anmäler sig, ega att själf eller genom därtill utsedda docenter pröfva den blifvande åhöraren;

c) På lyceernas två eller tre högsta klasser, där nu alla elever i strid mot sina anlag stöpas i samma form, böra fastställas två skilda kurser, en högre och en lägre, den ena i matematik och naturvetenskap, den andra i historia och främmande språk, så att eleverna finge välja en högre och en lägre kurs i de olika ämnena. Den högre kursen borde ej få vara vidlyftigare än de nu gällande. Därigenom skulle hemarbetet minskas och de äldre eleverna finge mera odeladt egna sig åt de ämnen de ha fallenhet och lust för. De sluppe sålunda att ständigt jagas från det ena till det andra och nöta ut sina krafter på sådant, som de ej i framtiden komma att syssla med;

d) Dessutom kunde väl ur läroböckerna åtskilligt strykas, som ej kan anses höra till allmän bildning, och undervisningen blifva mera praktisk, mindre abstrakt. Så t. ex. vore det ovedersägligen bättre om eleverna ej så fullproppades med namn och årtal ur historien,

att de „ej se skogen för träd", efter något år glömt altsammans och ej hafva reda på ens i hvilket århundrade historiens allra viktigaste händelser inträffat. Bättre än att läsa en lång kurs i fysik med formler, som ej begripas till sin innebörd, vore väl ock om eleverna finge en mera populär för deras fattningsgåfva beräknad kurs öfver det dagliga lifvets vanliga företeelser, om hvilka man nu får höra de orimligaste föreställningar ur studenters mun. Likaså vore väl bättre att förkorta matematik-kursen, så att eleverna kunna få klarhet och praktisk färdighet att med säkerhet lösa räkneexempel, i hvilka en vanlig köksa nu slår dem på fingrarna. Här behöfver ej ens nämnas om de allmänt kända, befängda öfversättningarna från ett modärnt språk af sådana studentkandidaterna, som genomgått skrifprof i öfversättning till samma språk, hvilket måste kallas dressyr. Att frukterna af de klassiska lyceernas mångåriga, mödosamma latinläsning ingalunda motsvarar den tid och möda de kostat, måste väl ock medgifvas, då man sett att en student, som ej läst latin i skolan, efter 3 à 4 månaders studium på egen

hand varit färdig att aflägga latinskt skrifprof för graden, och medicinare, som ej läst latin, med samma framgång som latinarne bedrifva sina studier. Och huru är det med kännedomen af det andra inhemska språket, som studentkandidaten dresserats att skrifva? Jo så, att ett stort flertal studenter nu ej kan korrekt besvara den enklaste fråga på detta språk. Månne det ej vore skäl att häri lämna skrifprofvet till ämbetsexamen och vid inträdet till universitetet nöjas med vanligt samtalsspråk och öfversättning från det andra språket till modersmålet?

Detta må vara nog för att antyda missriktningen i vår nuvarande skolundervisning och i dess buse eller „mara“ studentexamen. Allt tyder på, att det som därmed vinnes är dressyr, ej bildning, opraktiskt teoretiserande, ej arbetsduglighet, trötthet och leda i st. f. lust och förmåga att studera. Då resultatet i intellektuelt hänseende knappast kan blifva sämre, men i fysiskt och moraliskt säkert blefve bättre än nu, om de ofvanstående förslagen genomfördes, måste hvarje fosterlandsvän yrka på att en genomgripande förändring i skolkurserna och metoderna må infö-

ras. Det nuvarande uppfostringssystemet innebär en omänsklighet mot ungdomen och ett oförsvarligt slöseri med andlig och kroppslig kraft till ingen båtnad. Må vi därföre ändtligen vakna upp och återgå till de gamles vishet: människan måste hafva flitigt öfvat sin kropp i ungdomen, om hon skall kunna utföra ett dugligt dagsarbete här på jorden och hennes ande bibehålla spänstighet, mod och glädje in i sena ålderdomen! Må skolmyndigheter, lärare och föräldrar besinna dessa Rousseau's ord: „Kroppen måste vara stark för att lyda anden; ju svagare han är, desto mera befaller han“! Därföre inga halfmessyrer, som blott uppskjuta den nödiga reformen „från hufvud till fotabjället“ och åter hindra flere generationer af Finlands ungdom att blifva hvad de kunde, om deras krafter på förnuftigt sätt öfvades!

Viktor Heikel.

Tidnings & Tryckeriaktiebol. 1894.

[illegible]

[illegible]